

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД

1164 София, бул. „Цар Борне III“, № 54
централа: 8955 300; тел./факс: 866 16 79
<http://www.srs.justice.bg/>

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД,
Първо Гражданско отделение,
28 състав, по гр. дело №
17724/2024 г.

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 11 КД
Дата 09.01.25

изх. № 453/05.01.2024 г.

*Обявяване К.Д. № 17724/2024 г.
Определен съд - граждански
съд Алма Тонева
03.02.2025 г.*

До **КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД**
София, бул. „Ал. Дондуков“ № 1

ИСКАНЕ

от Андрей Красимиров Георгиев –
съдия в Софийския районен съд,
председател на 28. състав

за обявяване на противоконсти-
туционност на чл. 314, ал. 2 от
Гражданския процесуален кодекс

Уважаеми Конституционни съдии,

Въз основа на протоколно определение от 16.12.2024 г. по гражданско дело № 17724/2024 г. на Софийския районен съд, 28. състав, както и при липса на становище на страните по делото по изложените по-долу въпроси, отправям до Вас следното искане за обявяване на противоконституционност на законодателни разпоредби:

А. Страни по делото са:

1. Ищца – _____, която се представлява по
делото от адв. _____, със съдебен адрес: _____

2. Ответница – _____, която се представлява
по делото от адв. _____, със съдебен адрес: _____

Посочен е и електронен адрес:

2. Фактите, които съдът приема за установени, са следните:

Към момента ответницата ползва жилище в ж.к. „ „ в София заедно със семейството си, като няма спор, че същото е собственост на ищцата и съпруга ѝ. Ответницата е започнала да обитава това жилище след 2017 г., като през октомври на същата година в апартамента е било влизано с взлом.

Безспорно е установено, че мебелите в апартамента са били изпочупени от взломилите го, като от свидетелските показания по делото се установява, че на една от страните е имало изрисувани със спрей графити. Съдът преценява по свидетелските показания, че след това ответницата се е нанесла в апартамента и е започнала да го ремонтира.

Безспорно е между страните, че ищцата е присъствала в жилището, обитавано от ответницата, докато последната е правила ремонт.

Поради всички изложено ответницата прави възражение в процеса, че има право да задържи жилището, докато ѝ се изплатят разходите за ремонта, като твърди, че жилището ѝ е било предоставено, за да живее със семейството си там, и да го ползва като свое. Безспорно е също така, че ищцата два пъти е канила ответницата да се изнесе, като последната е отказвала. Поради това съдът приема, че ответницата е превърнала държането на имота в свое владение по смисъла на чл. 68, ал. 1 ЗС.

При преценка на свидетелските показания настоящият съдебен състав приема, че не може да кредитира свидетеля на ищцата – нейния съпруг, за това, че имотът е бил даден на ответницата със срок, като преценката му се основава на влошените отношения на свидетеля с ответницата и съпруга ѝ. От друга страна от съвкупната преценка на доказателствата по делото не може да се стигне до друг извод, освен че (поне първоначално) ответницата е получила имота именно в заем за послужване.

Именно поради правната квалификация на иска той се разглежда по реда на бързото производство, в което ответницата е поискала съдът да разгледа възражението ѝ, че има право да задържи имота, докато ѝ се изплатят подобренията, които оценява на 100 000 лева, но с протоколно определение от 16.12.2024 г. съдът е оставил това възражение без разглеждане, тъй като разпоредбата на чл. 314, ал. 3 ГПК забранява в бързи производства да се разглеждат възражения на ответната страна за подобрения. Претенцията на ответницата за заплащане на подобренията е отделена в друг процес, който в момента е висящ.

Това възражение не би имало значение за изхода на спора, ако се приеме, че първоначалният иск е неоснователен, тъй като договорът за заем за послужване е бил безсрочен.

В писмените си бележки ищцата се опитва да измени основанието на иска си, като сочи, че дори и договорът за заем за послужване да е бил безсрочен, то тя има жилищна нужда и може да поиска прекратяването му. Съдът няма да разгледа тази претенция, тъй като тя представлява иск с ново основание, което не е повдигнато по делото, но е много вероятно тя да бъде предявена в отделен процес.

Мотиви по допустимостта – приложимост на правилото по делото

Производството по делото се развива по предявен иск за връщане на имот, който ищцата твърди, че е даден на ответницата с договор за заем за послужване, който е изтекъл – договорен иск за връщане на даденото по изтеклия договор с правна квалификация по чл. 79, ал. 1, предл. първо ЗЗД във връзка с чл. 249, ал. 1, изр. първо ЗЗД. Съгласно чл. 410, ал. 1, т. 2 ГПК това производство се разглежда като особено исково производство – бързо производство, в което процесуалният закон предвижда редица ограничения на възможностите на ответника по иска да предяви възражение.

Именно такава възражение – за извършване на подобрения в имота със знание и съгласие на ищцата, е направила ответницата, като същата твърди, че е упражнявала владение върху недвижимия имот съгласно уговорки с ищцата, и иска съдът да разгледа това възражение. Оспорената разпоредба на чл. 314, ал. 3 ГПК обаче изрично забранява на съда да разглежда такива възражения.

Съгласно изискванията на чл. 150, ал. 2 от Конституцията нормата, въведена с чл. 314, ал. 3 ГПК е приложим по делото закон – определя кои права и насрещни възражения на ответника съдът може да вземе предвид в настоящия процес. Забраната е абсолютна и не зависи от преценката на съда на съдържанието на възражението, доказателствата по делото или вероятната основателност на възражението. Съдът няма никаква възможност да взема предвид тези възражения, поради което следва да се приеме, че тази процесуална забрана пряко определя кои са допустимите доказателства в процеса, какъв е обемът на преценката, която може да направи съда и как следва да реши делото.

Тук следва да се вземат предвид и още три обстоятелства:

1. Към момента, в който Конституционният съд ще разглежда делото по настоящото искане, настоящият съдебен състав ще е постановил решението си, с което отхвърля иска. По принцип този изход на делото

изключва възможността за разглеждане на възражението за подобрения, което е процесуално недопустимо според текущия закон. Доколкото обаче във въззивната съдебна инстанция, ако постъпи жалба, въззивният съд може да възприеме при съответно оплакване различна фактическа обстановка в рамките на правомощията си по чл. 269 ГПК, преценката на фактите от настоящия съд в решението му към момента и при стриктно спазване на текущото законодателство, вкл. и чл. 314, ал. 3 ГПК, няма значение, тъй като ако правилото, въведено с последната разпоредба, бъде обявено за неприложимо като противоречащо на Конституцията, то въззивният съд ще следва или да отмени решението на настоящия и да разпореди събиране на доказателства при повторно разглеждане на делото пред първата инстанция (ако се прецени, че решение само на една инстанция би съставлявало съществено нарушение на процесуалните права на страните), или сам да събере тези доказателства, преди да постанови своето решение по същество.

Съгласно съдебната практика по отношение на изискванията за безпристрастност на съдебния състав, ако въззивният съд не направи последното, той всъщност би указал на страните, че ще потвърди първоинстанционното отхвърлително решение и не смята да променя изхода по делото. Именно поради това и въпросът не е хипотетичен и обвързва по-нататъшното развитие на делото.

Това създава един странен казус – независимо от вътрешното убеждение на настоящия съд по фактите на спора, доколкото оспорената разпоредба е процесуална и не допуска разглеждане и доказване на определени значими за изхода на процеса факти, становището на първоинстанционния съд относно фактите и собствената му преценка на доказателствата няма особено значение в случая, тъй като за въззивния съд е налице пречка да обсъди доказателствата за подобрения, която се съдържа в оспорената разпоредба, и ако той не допусне такива доказателства би издал вътрешното си убеждение по спора, на практика съмнението за конституционност предрешава развитието на процеса, независимо от изхода му. Това положение би било съвсем различно при оспорване на материалноправни норми, тъй като съдът би имал да ги преценява едва след събиране на всички доказателства по делото и ако прецени, че не са налице определени факти, то и съответните норми не биха били приложими по делото. В случая обаче нормата, въведена с оспорената разпоредба, препятства съда да събере доказателства, за да формира преценката си, тъй като на ответницата е отнето правото на едно иначе допустимо възражение.

Изложеното означава, че дори и искането да бъде прието за обявяване на противоконституционност за недопустимо, отговорът на въпроса дали и доколко норми, уреждащи процесуални ограничения за

релевиране на права и доказването им, могат да бъдат определени за противоконституционни въпреки изхода на процеса в съответната инстанция, има съществено конституционно значение. Съгласно чл. 150, ал. 2, изр. второ от Конституцията, за разлика от много подобни производства в други европейски страни, при отправяне на искане за преценка за конституционосъобразност на закон българските съдилища не спират производството по делото и то продължава, вкл. и пред следваща съдебна инстанция, която може да възприеме коренно различна фактическа обстановка по делото.

Следователно следва да се отговори дали „приложим по конкретното дело“ е този, който съдебният състав смята да приложи според собствената си преценка на фактите, или е и такъв, който определя рамките на предмета на делото, независимо от инстанцията, в която се намира процесът. Тази преценка има отношение към изискванията за безпристрастност на съда – ако първоинстанционен съд, който има една интерпретация на фактите, но няма право по силата на текущия закон да събира доказателства за конкретни други обстоятелства, то възможно ли е той да оспори това ограничение, защото смята, че не може да установи пълно фактите по делото, релевантни според всички възражения на страните, или първо следва да изследва и формира убеждение по фактите (дори да е не е събрал всички доказателства), и ако се окаже, че това убеждение изключва разглеждането на възражението, което ответната страна релевира (в случая това би се получило при отхвърляне на иска), но този изход би могъл да бъде променен от следващата съдебна инстанция, то това означава ли, че продължава да съществува основание за сезиране на Конституционния съд. Следва и да се отговори в този случай как би могла да постъпи въззивната инстанция, ако реши, че първоинстанционният съд не е бил прав (в настоящия случай – прецени, че по принцип първоначално предявеният иск е основателен, ако се изключи възражението по делото), и това създава необходимост да се разгледа възражение на другата страна по делото, което обаче по силата на процесуалноправна разпоредба е изключено от предмета на разглеждане. Доколкото разпоредбата на чл. 150, ал. 2, изр. второ от Конституцията е нова, тази специфична хипотеза на съдържание на понятията „предмет на делото“, „приложим закон по делото“ и изискванията за самостоятелно решаване на спора от всяка от инстанциите, както и за защита на възможността съдът да действа и да изглежда, че действа безпристрастно, са основен процесуален проблем на настоящото искане, който следва да получи компетентен и обоснован отговор и е от съществено значение за развитието на практиката на Конституционния съд.

2. Характерът на първоначалната претенция като такава на договорно основание и обстоятелството, че ако съдът приеме, че е бил

налице сключен договор, това би изключило прилагане на институтите на владението и правото на задържане по чл. 74, ал. 2 ЗС към момента на сключване на твърдения от ищцата договор, сами по себе си не правят разпоредбата на чл. 314, ал. 3 ГПК неприложима по делото, тъй като е невъзможно да има валидни твърдения за хипотеза на възникване на право на задържане. Действително в най-често срещаната хипотеза няма как да се създаде такава юридическа конструкция, при която да е възможно да възникне такова право, но в случая са налице данни за развитие на сложни отношения на страните в дълъг период от време, в който евентуалното първоначално държане на ответницата се е трансформирало във владение – богатството на живота отива отвъд съображенията на законодателя.

Оспорената в настоящото искане разпоредба обаче напълно препятства (създава забрана) съдилищата да преценяват дали може да възникне право на задържане, тъй като възражението на ответницата според текста на оспорената разпоредба е въобще процесуално недопустимо – т.е. каквото и да реши настоящият съд на базата на събраните пред него доказателства, спорът по възражението на ответницата не може да бъде окончателно разгледан от въззивния съд без събиране на поисканите от ответницата доказателства, а поради процесуалната забрана на оспореното правило на чл. 314, ал. 3 ГПК въззивният съд не може дори да допусне събирането им. В този смисъл процесуалното ограничение препятства изясняването на спора според изявеното от страните, и съставлява законодателно ограничение на конституционните правомощия на съдилищата, вкл. задължението за търсене на истината съгласно чл. 121, ал. 2 от Конституцията и за състезателен процес по чл. 121, ал. 1 от Конституцията.

3. Конституционният съд въведе изискване да бъде сезиран от редовите съдилища само когато съставът на последните безсъмнено е убеден, че е изправен пред противоконституционна разпоредба. В последните си определения обаче изглежда, че Конституционният съд извежда като критерий за допустимост (не за *основателност* на искането) и това сезирацията го съдебен състав да преодолее собственото убеждение на Конституционния съд по поставения въпрос – задача, която е възможно да се осъществи само когато противоконституционността е абсолютно явна и безсъмнена за който и да е практикуващ юрист. Това не е същността на задачата на конституционното правосъдие и не е механизъм за продуктивен диалог между съдиите от редовите съдилища и Конституционния съд. Последният следва да решава по еднакъв начин именно сложните и неясни въпроси, за да дава указания и да води конституционния дебат. Редовите съдилища винаги биха могли да решат да „приложат“ Конституцията по един или друг начин – като препятстваща или не приложението на законова норма. Това обаче означава всеки

съдебен състав да има собствено виждане за това докъде се простират ограниченията на Конституцията над дейността на законодателя. Не това е целта на континенталния модел за централизиран контрол за конституционност – ролята на Конституционния съд е да утвърди или отрече съмненията на редовия съдия, когато същите се основават на съществени съображения, а не са изцяло фриволни. Обстоятелството, че виждането на редовия съдия за изискванията на Конституцията към ограниченията на правата на гражданите, предвидени в текущия закон, докато конституционният въпрос не е решен окончателно от самия Конституционен съд, не съответства на вероятния изход на делото, не следва да води до недопустимост на искането.

В случая настоящият съдебен състав намира, че в случая противоконституционността на оспореното правило следва не от това, че то не съдържа в себе си логика за определен модел на защита на права, или че е прието напълно нецелесъобразно. Проблемът е в пропорционалността на правилото, което в случаите на производства за връщане на заети по договор за заем за послужване или наем вещи *напълно* изключва възможността да се упражни друго гарантирано на гражданите право – право на задържане по чл. 74, ал. 2 ЗС във връзка с чл. 72, ал. 3 ЗС. Това право няма как да се упражни освен под формата на насрещно възражение именно по иска за връщане на вещта, а в случая процесуалният закон предвижда изрична и пълна забрана за релевирането му от ответника по такъв иск във всеки етап на процеса. Така на практика законодателят е отрекъл възможността да се упражни едно гарантирано в друг нормативен акт материално гражданско право – правото на задържане на евентуалния владеец.

В случая логиката на искането съвпада с тази по искането, по което е допуснато разглеждането на конституционно дело № 29/2024 г. – и по настоящото дело, и по последното цитирано дело законодателят забранява на съдилищата в един конкретен случай да изследват приложението на институт, въведен от материалното право, който по принцип има обща приложимост. Това представлява форма на намеса в преценката на съда по фактите и Конституционният съд следва да разреши въпросите в двата случая по подобен начин, включително и при разглеждане на допустимостта на исканията.

По отношение на изискването настоящият съдебен състав да е убеден в противоконституционността на оспорената разпоредба, то основанията за противоконституционност са в две основни насоки:

– На първо място разпоредбата на чл. 314, ал. 3 ГПК изключва на процесуално основание защитата на едно право, за което няма спор, че е въведено в материалния закон като общоприложимо – съгласно чл. 74, ал. 2 ЗС във връзка с чл. 72, ал. 3 ЗС владеец, който е направил подобрения в

един имот, има право да задържи имота, докато собственикът не му заплати направените подобрения, които са били извършени със знанието на последния и без неговото противопоставяне. Става въпрос за особено облигационно право, което принадлежи на владелеца несобственик срещу собственика на вещта и защитава вложените във вещта средства, които може да са на голяма стойност. Правото на задържане следва да се третира като „собственост“ в широкия, конституционен смисъл на това понятие съгласно чл. 17 от Конституцията, като то включва не само правото на собственост и вещните права по смисъла на гражданските закони, а и всякакви други имуществени права на частните субекти (така е прието напр. за вземанията в Решение № 17/16.12.199 г. по конст. дело № 14/1999 г.). Следователно със създаването на ограничението по чл. 314, ал. 3 ГПК, което предвижда забрана правото на задържане, уредено общо и абстрактно в ЗС, на практика отнема едно признато в закона право на неговите титуляри в определени случаи. С това се нарушават разпоредбите на чл. 17, ал. 5 от Конституцията; чл. 56 от Конституцията и принципа на правовата държава, уреден в чл. 4, ал. 1 от Конституцията и нейния преамбюл.

– На първо място разпоредбата на чл. 314, ал. 3 ГПК въвежда абсолютна забрана съдът да събира доказателства за права на ответника по делото. Така на практика на ответника по дело, образувано по иск за връщане на нает или зает за послужване имот, се препятства всякакво право да го упражни в процеса, независимо, че спрямо него може да са се осъществили всички предпоставки за възникване на правото на задържане, предвидени в чл. 72, ал. 3 ЗС и чл. 74, ал. 2 ЗС. С това се нарушава принципът на състезателността на съдебния процес – чл. 121, ал. 1 от Конституцията, като на една от страните изцяло се отнема възможността да реализира своето право на задържане. Следва да се има предвид, че посоченото право според съдебната практика на Върховния касационен съд (ВКС) е особено процесуално право и не може да се упражнява извън дела по иск за връщане на имота – така Определение № 854/27.12.2012 г. по частно гражданско дело № 696/2012 г., IV ГО, като настоящият съд няма основания да не приеме, че правото на задържане има характер на процесуално възражение и не може да се упражни по друг начин. Законодателят обаче не е дал право на съда на никаква преценка дали да приеме възражението за разглеждане, не е поставил критерии, при които може да не се разгледа такова възражение, а директно е лишил съда от право на всякаква преценка, създавайки процесуална забрана.

По последната въведена от Конституционния съд предпоставка за допустимост на искането, която е отрицателна – атакуваната разпоредба да не противоречи на правото на Европейския съюз или международни

договори, които са ратифицирани, обнародвани и влезли в сила, настоящият съдебен състав намира следното:

– Спорът не попада в обхвата на компетентност на Европейския съюз и не са приложими разпоредби от правото му – няма актове от правото на Съюза, които да уреждат вещните права и начините за упражняването им, нито се налага да се ползват принципи, които да допускат или не различно третиране на правни субекти според критериите, залегнали в правилата на Договора за функциониране на Европейския съюз относно недискриминация или свободно движение – спорът е изцяло и единствено свързан с България и няма международен елемент.

– Настоящият съдебен състав не намира противоречие на правилото на чл. 314, ал. 3 ГПК с Конвенцията за правата на човека и основните свободи („Европейска конвенция за правата на човека“, „ЕКПЧ“, „Конвенцията“) и протоколите към нея, тъй като същата определя значително по-широки мерки за защита на собствеността спрямо стандартите, залегнали в българската конституция. По-конкретно чл. 1 от Допълнителния протокол („Протокол № 1“) към ЕКПЧ в случая не е приложим, тъй като предмет на „притежание“ по смисъла на тази разпоредба на ответницата са два елемента – стойността на направените подобрения и запазването на фактическата власт върху имота. Доколкото заплащането на подобренията е предмет на отделен иск, който продължава да се разглежда, няма основание да се приеме, че това „притежание“ на ответницата въобще е засегнато към момента. Що се отнася до фактическата власт на имота, същата може да бъде отнета на ответницата, но това би станало въз основа на намеса на съдебен орган и при изпълнение на множество условия, което означава, че е много вероятно, ако ответницата бъде изгонена от имота поради приложение на чл. 314, ал. 3 ГПК и забраната да релевира правото си, това да бъде прието за елемент от рамките на дискрецията на държавата при преценка на кое вещно право да се отдаде по-голяма тежест (тъй като приложението на правилото е в обществен интерес – защита на правата на собственика, като е основано на правна норма в ГПК, която е предвидима, с което са изпълнени критериите по решението *Beyeler c/y Италия [ГК]*, жалба № 33202/96, § 107, 5 януари 2000 г. и цитираната практика). Настоящият съдебен състав в случая не намира основание да се приеме, че са нарушени изискванията за справедлив съдебен процес по чл. 6 ЕКПЧ, като искът за подобренията се разглежда, но процесуалният ред за осъществяване на това право е ограничен с оглед на бързина на процеса. Страните не са направили и възражения за нарушаване на правото на неприкосновеност на жилището по чл. 8 ЕКПЧ, като от доказателствата по делото се установява, че те имат и други имоти, което означава, че отново, ако се стигне до такава преценка, ще трябва да се прави преценка на пропорционалност на факти, които не са релевирани в процеса, т.е. правилото не може да се приложи.

По изложените съображения настоящият съдебен състав намира, че искането следва да бъде допуснато до разглеждане по същество.

Мотиви за противоконституционността на атакуваните разпоредби:

Както вече беше посочено, основните групи мотиви, които според настоящия съд дават основание да се приеме, че правилото на чл. 314, ал. 3 ГПК противоречи на Конституцията са две, като отчитат ограничаването на правото на защита на едно уредено в текущото законодателство материално имуществено право (противоречие с чл. 17, ал. 5 от Конституцията; чл. 56 от Конституцията и принципа на правовата държава, уреден в чл. 4, ал. 1 от Конституцията и нейния преамбюл) и ограничаване на преценката на съда по отношение на правата на страните по недопустим начин (чл. 121, ал. 1 от Конституцията), като двете основания са донякъде и свързани.

1. По първата група основания за противоконституционност настоящият съдебен състав следва да припомни, че според него правилото на чл. 314, ал. 3 ГПК не представлява противоконституционно ограничение на предмета на гражданския процес във всички случаи, но абсолютният му и безизключителен характер водят до противоконституционността на начина, по който то е въведено без изключения.

На първо място следва да се посочи, че правилото на чл. 314, ал. 3 ГПК е свързано с едно уредено в текущото законодателство право с материална оценка – правото на задържане на владелеца, което има няколко хипотези – право на задържане на добросъвестния владелец по чл. 72, ал. 3 ЗС във връзка с чл. 70, ал. 1 ЗС, и три права на „приравнените на добросъвестни“ в това отношение владелци – право на задържане на владелеца по предварителен договор за придобиване на имота, сключен със собственика – чл. 70, ал. 3 ЗС във връзка с чл. 72, ал. 3 ЗС; право на владелеца, който подобрява със знание, но без противопоставяне на собственика – чл. 72, ал. 3 ЗС във връзка с чл. 74, ал. 2 ЗС, и въведеното с Постановление на Пленума на Върховния съд № 6/74 г. по тълкувателен път право на задържане на владелците по унищожаване или развалени договори, ако не са станали причина за унищожаването или развалянето. Доколкото тези права целят защита на оценени в пари интереси – от ползване на имот да връщане на разходи, те следва да се приемат за покриващи широкото понятие „собственост“ по смисъла на чл. 17 от Конституцията. Разпоредбата на чл. 314, ал. 3 ГПК обаче ограничава защитата на това уредено от закона „право на собственост“.

Това става, тъй като в случаите, когато връщане на фактическата власт върху вещта става въз основа на твърдения за предаването ѝ по

договор за наем или за заем за послужване, посоченото право на практика няма как да се предяви в съда, доколкото, както беше посочено, според практиката на ВКС – Определение № 854/27.12.2012 г. по частно гражданско дело № 696/2012 г., IV ГО, то не може да съществува извън процеса. Така, макар и владелецът да има право според разпоредбите на ЗС, той няма никакъв механизъм да го защити, защото няма как да го упражни, преди да бъде осъден да предаде владението на вещта.

При създаване на разпоредбата очевидно законодателят е изхождал от житейската логика, че наемателят или заемотателят за послужване на недвижимата вещ няма как да са владетци, тъй като ако твърдението на ищеца за наличие на договор от тези два вида се докаже, то ответникът по делото ще е получил власт върху вещта по силата на договор и това го прави държател съгласно чл. 68, ал. 2 ЗС, а държателят няма право на задържане. Това обаче не отчита хипотези като тази в настоящото дело, които е възможно да се случат – когато е налице преобръщане на държането във владение и извършване на подобрения. Разпоредбата на чл. 314, ал. 3 ГПК обаче не дава възможност съдът да преценява дали е изправен в тази хипотеза и не урежда критерии, при които това може да става, а директно и без изключения забранява подобно поведение на съда.

С това на практика въведеното ограничение на имуществените права („собственост“ по смисъла на чл. 17 от Конституцията) отдава абсолютно предпочитание на правата на наемотателя, без да е възможно да се направи преценка за това дали неговият или на ответника по делото интерес заслужава по-голяма защита. Това означава, че се изключва преценката за пропорционалност, а в практиката си – Решение № 20/14.07.1998 г. по конст. дело № 16/1998 г., Конституционният съд е приемал, че всяко ограничение на права подлежи на преценка за пропорционалност (независимо, че в текста на Конституцията това изрично е предвидено само за правата на обвиняемия – чл. 31, ал. 4). Следователно с приемането на правилото по такъв абсолютен начин и без да дава възможност за преценка законодателят е отрекъл възможността да се извърши преценка за пропорционалност, която според практиката на Конституционния съд е задължителна при такива спорове.

С това е ограничено с процесуална норма едно уредено в материалния закон правило на собственост и е нарушен чл. 17 от Конституцията.

Доколкото в случая не се дава защита на уредено в материалния закон право (изключва се съдебното му релевиране), макар и това право да е уредено в материалния закон, е нарушено и изискването всеки да има право на защита по чл. 56 от Конституцията, а доколкото правилото на чл. 314, ал. 3 ГПК на практика отнема едно право, закрепено в материалния закон – ЗС, то се създава колизия между правила, която нарушава

принципа на правовата държава, уреден в чл. 4, ал. 1 от Конституцията и нейния преамбюл.

2. На второ място правилото на чл. 314, ал. 3 ГПК ограничава съдебната преценка в такава степен, че лишава страните от състезателност в процеса и възможност да изложат възражения, уредени в правилата на материалния закон – чл. 72, ал. 3 ЗС и чл. 74, ал. 2 ЗС, като така нарушава чл. 121, ал. 1 от Конституцията.

Цитираният вече принцип на пропорционалността изисква при конфликт на две ценности винаги да може да се прави преценка за това, коя от двете надделява, като тя следва по принцип да отчита особеностите на отделния случай. Тази преценка се прави по правило от държавния орган, натоварен да прилага закона – съдът. В случая тази преценка е напълно отнета на съда. В това отношение ситуацията много напомня тази по конституционно дело № 29/2024 г., което в момента се разглежда по същество, където е атакувана забрана за съда да преценява дали определен случай на административно нарушение може да се квалифицира като „маловажен“.

Действително в случая целта на разпоредбата е да защити права на други лица, което е основание за ограничаване на техния обем по чл. 57, ал. 2 от Конституцията – цели се за сметка на това, че ответникът в процеса не може да направи възражение за право на задържане поради извършени подобрения в имота, да се осигури бързина на защитата на наемателя или заемотателя за послужване, доколкото неговите икономически интереси са специфични, и е вероятно той да е собственик на вещта, което му дава „по-силна“ претенция за нея. Това обаче не отчита в никаква степен баланса и характера на правата на двете страни в процеса – ищецът може въобще да не е собственик на имота, а ответникът – да е вложил видимо значителни средства. Не е оставена и преценка на съда да прецени дали подобно възражение въобще би забавило процеса – възможно е при липса на спор между страните относно стойността на подобренията въобще да не се стигне до такова, с което се губи целият смисъл на въвеждането на това изключително правило. Целта на въведеното в процесуалния закон ограничение – обезпечаване на бързина на процеса, може да се постигне и с много по-щадящи мерки – напр. преценка на съда дали да допусне разглеждане на възражението, която да подлежи на обжалване с частна жалба, докато трае процесът; изискване за преценка от съда дали процесът ще се затрудни по начин, подобен на този за приемане на насрещен иск или граждански иск в наказателния процес. Уредбата дори не отчита евентуално съгласие на ищеца като насрещна страна. Поради това със своя абсолютен характер тя ограничава

състезателността на процеса по такъв начин, че следва да се приеме за противоконституционна.

Искане:

Въз основа на изложените по-горе мотиви, уважаеми Конституционни съдии, моля да обявите противоконституционността на чл. 314, ал. 3 от Гражданския процесуален кодекс, която предвижда, че по искове за опразване на наети или заети за послужване помещение е забранено съдът да разглежда възражения на ответника.

Прилагам копие от гражданско дело № 1724/2024 г., включително и определението за сезиране на Конституционния съд

РАЙОНЕН СЪДИЯ